ქართული ლექსიკური ელემენტები საქართველოში აზერბაიჯანულენოვან მედიაში: ენობრივი ურთიერთქმედების თავისებურებები

GEORGIAN LEXICAL ELEMENTS IN AZERBAIJANI-LANGUAGE MEDIA IN GEORGIA: FEATURES OF LANGUAGE INTERACTION

ელვირა ასლანოვი
ფილოლოგიის დოქტორი
Elvira Aslanov
Doctor of Philology
Email: elvira.aslanovi010@hum.tsu.edu.ge
ORCID: 0000-0003-2754-8386

აბსტრაქტი

სტატიაში შესწავლილია ქართული ლექსიკური ელემენტების გამოყენების თავისებურებები საქართველოში ფუნქციონირებად აზერბაიჯანულენოვან მედიაში. კვლევის მიზანია იმ ლექსიკური და მორფოლოგიური მოდელების გამოვლენა, რომელთა საშუალებითაც ქართული ენის ერთეულები აზერბაიჯანულენოვან მედიატექსტებში მონაწილეობს და მათი კომუნიკაციური ფუნქციების განსაზღვრა. მასალად გამოყენებულია Marneuli FM-ის, 24News.ge-სა და 1TV-ის აზერბაიჯანულენოვანი ონლაინპუბლიკაციები. კვლევაში გამოყენებულია ლექსიკური, სემანტიკური, კონტექსტუალური და შედარებითი ანალიზის მეთოდები. მაგალითები დაჯგუფებულია სამ ძირითად მოდელად: ქართული ლექსემის პირდაპირი გამოყენება აზერბაიჯანულენოვან კონტექსტში; ქართული და აზერბაიჯანული ნომინაციების პარალელური გამოყენება; ქართული ლექსემის აზერბაიჯანული მორფოლოგიური მაჩვენებლით გაფორმება. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ლექსემა sakrebulo-ს, რომელიც მასალაში გვხვდება როგორც დამოუკიდებელი ქართული ფორმა, როგორც პარალელური ნომინაციის ნაწილი და როგორც აზერბაიჯანული აფიქსით გაფორმებული ერთეული. ანალიზი აჩვენებს, რომ ქართული ლექსიკური ელემენტების გამოყენება ყოველთვის არ უნდა შეფასდეს როგორც აზერბაიჯანული ენის ნორმიდან გადახვევა: იგი ხშირად დაკავშირებულია საქართველოს ადმინისტრაციული ინსტიტუტების, ადგილობრივი საზოგადოებრივი ცხოვრების ან კულტურულად სპეციფიკური რეალიების ზუსტ დასახელებასთან. პარალელური ნომინაცია კი შეიძლება ასრულებდეს განმარტებით და იდენტიფიცირების ფუნქციას.
კვლევის თეორიული მნიშვნელობა მდგომარეობს ქართულ-აზერბაიჯანული ენობრივი კონტაქტის ლექსიკური, ნომინაციური და მორფოლოგიური გამოვლინებების ერთიან ჩარჩოში აღწერაში; პრაქტიკული მნიშვნელობა უკავშირდება მრავალენოვანი მედიატექსტების ანალიზს და ადგილობრივი აუდიტორიისთვის გასაგები ტერმინოლოგიური სტრატეგიების შესწავლას. კვლევის შედეგები ასევე მიუთითებს, რომ კონკრეტული ლექსიკური ფორმის ფუნქცია უნდა განისაზღვროს არა მხოლოდ მისი წარმომავლობით, არამედ იმ კონტექსტითაც, რომელშიც იგი გამოიყენება. ამ მიდგომის ფარგლებში განხილულია როგორც უშუალოდ დაფიქსირებული ფორმები, ისე მათი ფუნქციური ინტერპრეტაცია კონკრეტულ მედიაკონტექსტში. შემდგომი კვლევისთვის.

საკვანძო სიტყვები: ენობრივი კონტაქტი, აზერბაიჯანულენოვანი მედია, ქართული ლექსიკა, ლექსიკური ინტეგრაცია, პარალელური ნომინაცია, მორფოლოგიური ინტეგრაცია.

Abstract

This article examines the use of Georgian lexical elements in Azerbaijani-language media operating in Georgia. It aims to identify the lexical and morphological patterns through which Georgian items appear in Azerbaijani media texts and to describe their communicative functions. The material consists of Azerbaijani-language online publications from Marneuli FM, 24News.ge, and 1TV. The study applies lexical, semantic, contextual, and comparative analysis. The examples are classified into three main patterns: direct use of a Georgian lexeme in an Azerbaijani-language context; parallel use of Georgian and Azerbaijani nominations; and integration of a Georgian lexeme with an Azerbaijani morphological marker. Particular attention is paid to the lexeme Sakrebulo, which occurs as a standalone Georgian form, as part of a parallel nomination, and as a form carrying an Azerbaijani suffix. The analysis suggests that Georgian lexical elements should not automatically be treated as violations of Azerbaijani language norms. Their use is often motivated by the need to name Georgian administrative institutions, local public affairs, and culturally specific realities precisely. Parallel nominations may also serve explanatory and identifying functions for readers.

The theoretical contribution of the study is a unified description of lexical, nominative, and morphological manifestations of Georgian–Azerbaijani language contact in media discourse. Its practical relevance lies in the analysis of multilingual media texts and in understanding terminological strategies that make locally specific information more accessible to Azerbaijani-speaking audiences.

Keywords: language contact, Azerbaijani-language media, Georgian lexicon, lexical integration, parallel nomination, morphological integration.

შესავალი

საქართველო მრავალეთნიკური და მრავალენოვანი ქვეყანაა, სადაც სხვადასხვა ენობრივი და კულტურული ჯგუფის თანაარსებობა ქვეყნის სოციალური და კომუნიკაციური სივრცის მნიშვნელოვან თავისებურებას წარმოადგენს. ამ გარემოში განსაკუთრებულ როლს ასრულებს მედია, რომელიც არა მხოლოდ ინფორმაციის გავრცელების, არამედ სხვადასხვა ენობრივ და კულტურულ ჯგუფს შორის კომუნიკაციის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საშუალებასაც წარმოადგენს.

განსაკუთრებით საინტერესოა საქართველოში ფუნქციონირებადი აზერბაიჯანულენოვანი მედია, რადგან აღნიშნულ მედიასივრცეში ძირითადი საკომუნიკაციო ენა აზერბაიჯანულია, თუმცა მედიის შინაარსი დაკავშირებულია საქართველოს სოციალურ, ადმინისტრაციულ, პოლიტიკურ და კულტურულ

რეალობასთან. შესაბამისად, აზერბაიჯანულენოვან ტექსტებში ბუნებრივად ჩნდება ქართული ენის ლექსიკური ერთეულები, რომლებიც სხვადასხვა ფუნქციას ასრულებს.

წინამდებარე კვლევის მიზანია საქართველოში ფუნქციონირებად აზერბაიჯანულენოვან მედიაში ქართული ლექსიკური ელემენტების გამოყენების თავისებურებების გამოვლენა და მათი ფუნქციური დატვირთვის განსაზღვრა. კვლევის ფარგლებში ყურადღება გამახვილებულია არა მხოლოდ ქართული ლექსემების არსებობის ფაქტზე, არამედ იმაზეც, თუ როგორ ერთიანდება ქართული ლექსიკური მასალა აზერბაიჯანულენოვან ტექსტში, რა ტიპის ენობრივ გარემოში გამოიყენება იგი და რა საკომუნიკაციო ფუნქცია აქვს.

კვლევის ძირითადი ყურადღება მიმართულია იმ ლექსიკურ ერთეულებზე, რომლებიც დაკავშირებულია ადგილობრივ თვითმმართველობასთან, ადმინისტრაციულ სისტემასთან, პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებასთან, აგრეთვე საქართველოს კულტურულ და ყოფით რეალიებთან.

კვლევის მასალა და მეთოდოლოგია

კვლევის მასალას წარმოადგენს Marneuli FM-ის, 24News.ge-სა და 1TV-ის 2017–2026 წლებში გამოქვეყნებული აზერბაიჯანულენოვანი ონლაინპუბლიკაციები. ანალიზში ჩართულია მხოლოდ ის ლექსიკური მაგალითები, რომელთა გამოყენებაც კონკრეტულ მედიატექსტში დადასტურდა; მედიაკორპუსში დაუდასტურებელი სიტყვები ემპირიულ მაგალითებად არ განიხილება.

კვლევის პროცესში განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო არა მხოლოდ ქართული ლექსემის არსებობას, არამედ მის ლექსიკურ, სინტაქსურ და მორფოლოგიურ გარემოს, აგრეთვე იმ კონტექსტს, რომელშიც აღნიშნული ერთეული გამოიყენება.

მასალის ანალიზმა შესაძლებლობა მოგვცა გამოგვეყო ქართული ლექსიკური ელემენტების გამოყენების სამი ძირითადი მოდელი:

I. ქართული ლექსემის პირდაპირი გამოყენება აზერბაიჯანულენოვან ტექსტში:
1.1. ქართული ადმინისტრაციული და საზოგადოებრივი ლექსიკა
1.2. ქართული კულტურულ-სპეციფიკური ლექსიკა;
II. ქართული და აზერბაიჯანული ლექსემების პარალელური გამოყენება
III. ქართული ლექსემების აზერბაიჯანული აფიქსებით გამოყენება.

შედეგები. ქართული ლექსიკური ელემენტების გამოყენების ძირითადი მოდელები

კვლევის მასალა და მეთოდოლოგიაში აღწერილი მასალისა და ანალიზის პრინციპების საფუძველზე, ამ თავში განხილულია კორპუსში დადასტურებული ქართული ლექსიკური ელემენტების გამოყენების ფორმები. მაგალითები დაჯგუფებულია სამ მოდელად: პირდაპირი გამოყენება, პარალელური ნომინაცია და აზერბაიჯანული მორფოლოგიური მაჩვენებლით გაფორმება. მოდელები გამოიყოფა ტექსტში დაკვირვებადი ფორმალური ნიშნების მიხედვით და არ გულისხმობს, რომ ყველა ლექსემა ერთნაირ ინტეგრაციის პროცესს გადის.

ცხრილი 1. ქართული ლექსიკური ელემენტების გამოყენების ძირითადი მოდელები

I მოდელი - პირდაპირი გამოყენება	II მოდელი - პარალელური გამოყენება	III მოდელი - აზერბაიჯანული აფიქსებით გამოყენება
ქვეჯგუფები: • ქართული ადმინისტრაციული და საზოგადოებრივი ლექსიკა • ქართული კულტურულ-სპეციფიკური ლექსიკა კულტურული მაგალითები: Tbilisoba (1TV, 2026); xaçapuri და Acaruli (Marneuli FM, 2021)	ქართული და აზერბაიჯანული ნომინაციების პარალელური ხმარება განმარტებითი ფორმა: Sakrebulo (Bələdiyyə Məclisi) წყაროში დაფიქსირებული ფორმა: şəhər məclisi (Sakrebulo) (1TV, 2025); Bələdiyyə Məclisi / Sakrebulo (Marneuli FM, 2026)	ქართული ლექსიკური ფუძე + აზერბაიჯანული აფიქსი მაგალითი: Sakrebulo + -nun → Sakrebulonun (Marneuli FM, 2017)

ქართული ლექსემის პირდაპირი გამოყენება აზერბაიჯანულენოვან ტექსტში

კვლევის პირველ მოდელს წარმოადგენს ქართული ლექსემის პირდაპირი გამოყენება აზერბაიჯანულენოვან ტექსტში. ამ შემთხვევაში ქართული ლექსიკური ერთეული ტექსტში შენარჩუნებულია ქართული ფორმით და გამოიყენება აზერბაიჯანულენოვან სინტაქსურ და ლექსიკურ გარემოში.

აღნიშნულ მოდელში გამოიყოფა ორი განსხვავებული ქვეჯგუფი:

- ქართული ადმინისტრაციული და საზოგადოებრივი ლექსიკა;
- ქართული კულტურულ-სპეციფიკური ლექსიკა.

• ქართული ადმინისტრაციული და საზოგადოებრივი ლექსიკა

ამ ქვეჯგუფში შედის ისეთი ქართული ლექსიკური ერთეულები, რომლებიც საქართველოს ადმინისტრაციულ და საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ რეალობას უკავშირდება.

განსაკუთრებით საყურადღებოა ლექსემა sakrebulo, რომელიც აზერბაიჯანულენოვან მედიატექსტებში ხშირად გვხვდება ქართული ფორმით, მაგრამ აზერბაიჯანული ტრანსლიტერაციით, მაგალითად:

Sakrebulo sədri (Marneuli FM, 2017)

Sakrebulonun sədri (Marneuli FM, 2017)

Sakrebulo sədri Amiran Qiorqadze (Marneuli FM, 2017).

ამ მაგალითებში sakrebulo ქართული ლექსიკური ერთეულია, ხოლო მისი გარემოცვა აზერბაიჯანულია. კერძოდ, sədri, sədrinin, müavini და სხვა კომპონენტები აზერბაიჯანულენოვან სტრუქტურას ქმნის.

აქ მნიშვნელოვანია განვასხვავოთ პირდაპირი ლექსიკური გამოყენება და მორფოლოგიური ინტეგრაცია. ფორმაში sakrebulo sədri ქართული ლექსემა შენარჩუნებულია დამატებითი აზერბაიჯანული აფიქსის გარეშე. შესაბამისად, იგი წარმოადგენს პირდაპირი გამოყენების მოდელს.

ამ ტიპის გამოყენება განსაკუთრებით ბუნებრივად ჩანს იმ მედიასაშუალებებში, რომლებიც უშუალოდ საქართველოს რეგიონულ საზოგადოებრივ და ადმინისტრაციულ სივრცეს ასახავს.

ამასთანავე, sakrebulo მხოლოდ ერთჯერად ან შემთხვევით გამოყენებულ ერთეულად არ გვევლინება. იგი შეიძლება განმეორებით გამოიყენებოდეს სხვადასხვა ადმინისტრაციულ კონტექსტში და ამით ადგილობრივი ინსტიტუციური რეალობის აღნიშვნის ერთგვარ დამკვიდრებულ საშუალებად იქცეს.

- ## ქართული კულტურულ-სპეციფიკური ლექსიკა

პირველი მოდელის მეორე ქვეჯგუფს წარმოადგენს ქართული კულტურულ-სპეციფიკური ლექსიკა.

ამ ქვეჯგუფში განხილულია მხოლოდ ის ქართული კულტურულ-სპეციფიკური ლექსიკური ერთეულები, რომელთა გამოყენებაც კონკრეტულ აზერბაიჯანულენოვან მედიატექსტებში დადასტურდა.

Tbilisoba - „Tbilisoba 2026“ (1TV, 2026)

Xaçapuri - „Xaçapuri yeməyə gedirəm“ (Marneuli FM, 2021)

Acaruli - „Etnik münaqişələrin həlli üçün ‘Acaruli’ rəqsi“ (Marneuli FM, 2021).

ქართული კულტურისა და ყოფის აღწერისას შეიძლება შეგვხვდეს ისეთი სიტყვებიც, როგორებიცაა kvevri, marani, tamada, supra და çaça.

- ## ქართული და აზერბაიჯანული ლექსემების პარალელური გამოყენება

კვლევის მეორე მოდელს წარმოადგენს ქართული და აზერბაიჯანული ლექსემების პარალელური გამოყენება.

ამ შემთხვევაში ერთი და იგივე ადმინისტრაციული, სოციალური ან საზოგადოებრივი რეალობა ტექსტში შეიძლება წარმოდგენილი იყოს როგორც აზერბაიჯანული, ისე ქართული ნომინაციით.

ამ მოდელის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მაგალითია sakrebulo-სა და მის აზერბაიჯანულ განმარტებით შესატყვისს - Bələdiyyə məclisi-ს - შორის არსებული ნომინაციური პარალელი. სქემაში სიტყვათა წყვილი წარმოდგენილია განმარტებითი ფორმით: sakrebulo (Bələdiyyə məclisi), ანუ ქართული ადმინისტრაციული ტერმინი აზერბაიჯანულენოვანი აუდიტორიისთვის გასაგები განმარტებით. ეს არის ანალიტიკური წარმოდგენა და არა ყველა წყაროში სიტყვასიტყვით დაფიქსირებული ციტატა. მაგალითად, Marneuli FM-ის მასალებში გვხვდება ფორმა: Bələdiyyə məclisi (Marneuli FM, 2024), ხოლო სხვა პუბლიკაციებში იმავე ადმინისტრაციული რეალობის აღსანიშნავად გამოიყენება: Sakrebulo (Marneuli FM, 2017).

ამგვარად, ერთი და იგივე ინსტიტუციური რეალობა შეიძლება დასახელდეს ორი განსხვავებული ლექსიკური საშუალებით:

ქართული ტერმინი აზერბაიჯანული განმარტებით → Sakrebulo (Bələdiyyə məclisi)

აზერბაიჯანული ნომინაცია წყაროში → Bələdiyyə Məclisi.

ეს შემთხვევა განსაკუთრებით საინტერესოა, რადგან აქ საქმე გვაქვს არა მხოლოდ ქართული ლექსემის არსებობასთან, არამედ ქართული და აზერბაიჯანული ნომინაციური საშუალებების მონაცვლეობასთან.

მსგავსი სტრატეგია გვხვდება 1TV-ის აზერბაიჯანულენოვან მასალებშიც, სადაც გამოიყენება ისეთი კომბინაციები, როგორიცაა:

şəhər məclisi (sakrebulo) (1TV, 2025)

Tbilisi şəhər məclisi (sakrebulo) (1TV, 2025)

şəhər şurası (sakrebulo) (1TV, 2025).

ამ მაგალითებში აზერბაიჯანული ლექსიკური ფორმა მნიშვნელობის განმარტებისა და აუდიტორიისთვის ინფორმაციის გასაგებად მიწოდების ფუნქციას ასრულებს, ხოლო ფრჩხილებში მოცემული ქართული sakrebulo ინარჩუნებს საქართველოს კონკრეტული ადმინისტრაციული ინსტიტუტის ოფიციალურ სახელწოდებასთან დაკავშირებულ ფორმას. 1TV-ის წყაროში სიტყვათა რიგი წარმოდგენილია როგორც „şəhər məclisi (Sakrebulo)“; ამიტომ ეს ციტატა უცვლელად უნდა დარჩეს წყაროს ფორმად, ხოლო „Sakrebulo (Bələdiyyə Məclisi)“ სქემაში გამოყენებულია როგორც განმარტებითი, შედარებითი წარმოდგენა (1TV, 2025; Marneuli FM, 2026).

შესაბამისად, აქ შეიძლება ვისაუბროთ ნომინაციისა და განმარტების კომბინირებულ სტრატეგიაზე.

ერთი მხრივ, ავტორი იყენებს აზერბაიჯანულ ლექსიკურ ერთეულს, რომელიც მკითხველისთვის მნიშვნელობას უფრო უშუალოდ ხდის, ხოლო, მეორე მხრივ, ინარჩუნებს ქართულ ფორმას, რომელიც კონკრეტულ ქართულ ადმინისტრაციულ რეალიასთან აკავშირებს აღნიშნულ ცნებას.

ამგვარი პარალელური გამოყენება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია აზერბაიჯანულენოვანი აუდიტორიისთვის, რომელიც საქართველოს ადმინისტრაციულ და საზოგადოებრივ სივრცეში ცხოვრობს და ერთდროულად ორი ენობრივი ნომინაციური სისტემის გამოყენებასთან არის დაკავშირებული.

ამგვარად, მასალები საშუალებას გვაძლევს დავაკვირდეთ არა მხოლოდ ქართული ლექსემის არსებობას, არამედ ქართული და აზერბაიჯანული ნომინაციური საშუალებების მონაცვლეობას.

- ## ქართული ლექსემის მორფოლოგიური ინტეგრაცია აზერბაიჯანულენოვან ტექსტში

კვლევის მესამე მოდელი განსხვავდება პირველი მოდელისგან. აქ ქართული ლექსიკური ერთეული უკვე არა მხოლოდ პირდაპირ გამოიყენება აზერბაიჯანულენოვან ტექსტში, არამედ მას ერთვის აზერბაიჯანული მორფოლოგიური მაჩვენებელი. ამის მკაფიო მაგალითია:

Sakrebulonun sədri (Marneuli FM, 2017)

Sakrebulonun iki deputatı (Marneuli FM, 2017)

ამ ფორმებში ქართული ლექსემა Sakrebulo იღებს აზერბაიჯანული ნათესაობითი ბრუნვის მაჩვენებელს -nun. აზერბაიჯანულში ნათესაობითი ბრუნვის შესაბამისი ფორმები განიხილება სახელის ბრუნების სისტემის ფარგლებში (Garibova & Aliyeva, 2024, pp. 29–37; Abishov, 2023, pp. 114–120). შესაბამისად:

Sakrebulo + -nun → Sakrebulonun (Marneuli FM, 2017)

აქ ქართული ლექსიკური ერთეული ჩართულია აზერბაიჯანულ მორფოლოგიურ გარემოში და იღებს აზერბაიჯანული ენის გრამატიკულ მაჩვენებელს.

ეს შემთხვევა მნიშვნელოვნად განსხვავდება ისეთი ფორმებისგან, როგორიცაა Sakrebulo sədri. შედარება შეიძლება წარმოვადგინოთ შემდეგნაირად:

Sakrebulo sədri → ქართული ლექსემა (აზერბაიჯანული ტრასლიტერაციით) + აზერბაიჯანული ლექსიკური გარემო;

Sakrebulonun sədri → ქართული ლექსემა (აზერბაიჯანული ტრასლიტერაციით) + აზერბაიჯანული მორფოლოგიური მაჩვენებელი + აზერბაიჯანული ლექსიკური.

ამგვარად, მესამე მოდელი გვიჩვენებს ქართული ლექსიკური ერთეულის მორფოლოგიური ინტეგრაციის უფრო მაღალ ხარისხს აზერბაიჯანულენოვან ტექსტში.

ცხრილი 2. Sakrebulo-ს გამოყენების სამი განსხვავებული ფორმა აზერბაიჯანულენოვან მედიატექსტებში

I. პირდაპირი გამოყენება	II. პარალელური ნომინაცია	III. მორფოლოგიური ინტეგრაცია
Sakrebulo sədri (Marneuli FM, 2017) ↓ ქართული ლექსემა + აზერბაიჯანული ლექსიკურ-სინტაქსური გარემო	şəhər məclisi (Sakrebulo) (1TV, 2025) ↓ აზერბაიჯანული განმარტებითი ნომინაცია + ქართული ინსტიტუციური სახელწოდება	Sakrebulonun sədri (Marneuli FM, 2017) ↓ ქართული ლექსემა + აზერბაიჯანული ნათესაობითი ბრუნვის მაჩვენებელი -nun

ქართული ლექსიკური ელემენტების ფუნქციური თავისებურებები

კვლევის შედეგების განხილვა აჩვენებს, რომ ქართულენოვანი ერთეულების არსებობა საქართველოში მოქმედი აზერბაიჯანულენოვანი მედიის ტექსტებში ერთგვაროვანი მოვლენა არ არის. გაანალიზებულ მასალაში ერთმანეთისაგან გამოიყოფა სამი ანალიტიკური მოდელი: ქართული ლექსემის პირდაპირი გამოყენება, ქართული და აზერბაიჯანული ნომინაციების თანაარსებობა და ქართული ფუძის აზერბაიჯანული მორფოლოგიური მაჩვენებლით გაფორმება. ეს მოდელები აღწერს ტექსტში დაფიქსირებულ ფორმალურ განსხვავებებს და არ გულისხმობს, რომ ყოველი ლექსემა აუცილებლად გადის ინტეგრაციის თანმიმდევრულ ეტაპებს.

- ### მოდელების შედარებითი ინტერპრეტაცია

პირდაპირი გამოყენებისას ქართული ლექსემა აზერბაიჯანულენოვან ტექსტში დამატებითი აზერბაიჯანული ბრუნვის მაჩვენებლის გარეშე გვხვდება. ადმინისტრაციულ ლექსიკაში sakrebulo საქართველოს ადგილობრივი

თვითმმართველობის ინსტიტუტს აღნიშნავს, ხოლო კულტურულ-სპეციფიკური მაგალითები - Tbilisoba, xaçapuri და Acaruli - დღესასწაულის, კერძისა და ცეკვის სახელდებას უკავშირდება. ეს მაგალითები ადასტურებს კონკრეტული კულტურული რეალიების დასახელებას, თუმცა თავისთავად არ ამტკიცებს, რომ ყველა ასეთი ფორმა აზერბაიჯანულში სრულად დამკვიდრებული ნასესხობაა.

პარალელური ნომინაციისას ერთი და იგივე ადმინისტრაციული რეალობა აზერბაიჯანული განმარტებითი ფორმითა და ქართული სახელწოდებით არის წარმოდგენილი. 1TV-ის ტექსტში წყაროს ფორმაა „şəhər məclisi (Sakrebulo)“. ამ კონსტრუქციაში აზერბაიჯანული კომპონენტი მნიშვნელობის გაგებას უწყობს ხელს, ქართული სახელწოდება კი კონკრეტულ ქართულ ინსტიტუტთან კავშირს ინარჩუნებს. ფორმა „Sakrebulo (Bələdiyyə Məclisi)“ გამოყენებულია მხოლოდ კვლევით-განმარტებით სქემაში და არა წყაროს სიტყვასიტყვით ციტატად.

მორფოლოგიური ინტეგრაციისას ქართული ფუძე აზერბაიჯანული ბრუნების მაჩვენებელს იღებს: „Sakrebulonun sədri“ და „Sakrebulonun iki deputatı“ (Marneuli FM, 2017). ამგვარად, სამი მოდელი ერთმანეთისგან განსხვავდება იმით, თუ ქართული ერთეული ტექსტში დამოუკიდებლად არის გამოყენებული, განმარტებით აზერბაიჯანულ ნომინაციასთან არის შეთავსებული, თუ აზერბაიჯანული მორფოლოგიური სისტემის მაჩვენებლითაა გაფორმებული. ეს მოდელები აღწერს კორპუსში გამოვლენილ ფორმალურ განსხვავებებს და არ გულისხმობს, რომ ერთი და იგივე ლექსემა აუცილებლად გადის ინტეგრაციის თანმიმდევრულ ეტაპებს.

- ## კვლევის ფარგლები და შედეგების ინტერპრეტაციის საზღვრები

კვლევა ეყრდნობა Marneuli FM-ის, 24News.ge-სა და 1TV-ის შერჩეულ აზერბაიჯანულენოვან ონლაინპუბლიკაციებს და მიზნად ისახავს მათში დადასტურებული მაგალითების ხარისხობრივ აღწერას. ამიტომ შედეგები ეხება გაანალიზებულ ტექსტებს და არ წარმოადგენს საქართველოში არსებული აზერბაიჯანულენოვანი მედიის სრული კორპუსის რაოდენობრივ აღწერას. ქართული ფორმის ტექსტში დაფიქსირება თავისთავად არ ადასტურებს მის სრულ ლექსიკურ დამკვიდრებას აზერბაიჯანულში; ამის შესაფასებლად საჭიროა უფრო ფართო კორპუსული, ლექსიკოგრაფიული და სოციოლინგვისტური მონაცემები.

ქართულ-აზერბაიჯანული ლექსიკური ურთიერთქმედების შესახებ წინა კვლევები აღწერს ორ ენას შორის კონტაქტის ფართო არეალს (Cikia, 1957; Cikia, 2020). წინამდებარე სტატიის წვლილი ამ საკითხის კონკრეტულ მედიადისკურსში შესწავლაა: ანალიზი განასხვავებს წყაროში უშუალოდ დაფიქსირებულ ფორმას და მის ფუნქციურ ინტერპრეტაციას, ყურადღებას ამახვილებს ტექსტურ გარემოზე და აზერბაიჯანულ გრამატიკულ სტრუქტურასთან ურთიერთობაზე.

დასკვნა

გაანალიზებულ მედიატექსტებში ქართული ლექსიკური ელემენტების გამოყენების სამი მოდელი გამოვლინდა: 1) ქართული ლექსემის პირდაპირი გამოყენება, მათ შორის ადმინისტრაციული და კულტურულ-სპეციფიკური ლექსიკა; 2) ქართული და

აზერბაიჯანული ნომინაციების პარალელური გამოყენება; 3) ქართული ფუძის აზერბაიჯანული მორფოლოგიური მაჩვენებლით გაფორმება.

განსაკუთრებით საინტერესოა Sakrebulo-ს მაგალითი, რადგან ერთი და იგივე ქართული ლექსიკური ერთეული კვლევის მასალაში სამი განსხვავებული გზით არის წარმოდგენილი: როგორც პირდაპირ გამოყენებული ქართული ლექსემა - „Sakrebulo sədri“; როგორც პარალელური ნომინაციის ნაწილი - „şəhər məclisi (Sakrebulo)“; და როგორც მორფოლოგიურად ინტეგრირებული ფორმა - „Sakrebulonun sədri“. კორპუსში წყაროთი დადასტურებულია აგრეთვე ფორმა „Sakrebulonun iki deputatı“.

ეს განსხვავებები ცხადყოფს, რომ ქართულ-აზერბაიჯანული ენობრივი ურთიერთქმედება აზერბაიჯანულენოვან მედიაში მხოლოდ ცალკეული ლექსიკური ერთეულების გამოყენებით არ შემოიფარგლება. იგი შეიძლება გამოვლინდეს ლექსიკურ, ნომინაციურ, მორფოლოგიურ, სემანტიკურ და დისკურსულ დონეებზე.

ქართული ლექსიკური ელემენტების გამოყენება, ერთი მხრივ, ასახავს საქართველოს ადმინისტრაციულ, პოლიტიკურ, საზოგადოებრივ და კულტურულ გარემოს, ხოლო, მეორე მხრივ, მიუთითებს აზერბაიჯანულენოვანი მედიადისკურსის სპეციფიკურობაზე, რომელიც ადგილობრივი რეალობის აღწერისას ქართული და აზერბაიჯანული ენობრივი რესურსების ურთიერთქმედებას ეფუძნება.

ამრიგად, საქართველოში აზერბაიჯანულენოვან მედიაში ქართული ლექსიკური ელემენტების გამოყენება შეიძლება განვიხილოთ როგორც ქართულ-აზერბაიჯანული ენობრივი კონტაქტის მრავალმხრივი გამოვლინება, რომელიც ასახავს არა მხოლოდ ორი ენის ლექსიკურ ურთიერთქმედებას, არამედ იმ სოციალურ, ადმინისტრაციულ და კულტურულ გარემოსაც, რომელშიც ეს ორი ენა ყოველდღიურ კომუნიკაციაში თანაარსებობს.

ბიბლიოგრაფია

1TV. (2025, August 13). “MSK seçkilərdə iştirak edən partiyalar üçün partiya siyahılarının təqdim edilməsi qaydalarını və məsələ ilə əlaqəli yenilikləri izah edir.” https://1tv.ge/lang/az/news/msk-sejkilerde-istirak-eden-partiyalar-ujun-partiya-siyahilarinin-tegdim-edilmesi-gaydalarini-ve-mesele-ile-elageli-yenilikleri-izah-edir/

24News.ge. (n.d.). “Haqqımızda.” https://www.24news.ge/about

Abishov, E. (2023). Classification of suffixes in the modern Azerbaijani language. Teaching of Azerbaijani Language and Literature, 278(4), 114–120. https://doi.org/10.48445/l5598-7436-6708-k

Cikia, S. (1957). О грузинско-азербайджанских языковых взаимоотношениях [On Georgian-Azerbaijani linguistic relations]. Труды Ин-та языкознания: серия восточных языков, 2, 207–218.

Cikia, S. (2020). Gürcüce ve Azericenin etkileşimi üzerine [On the interaction of Georgian and Azerbaijani languages]. Karadeniz Araştırmaları, 67, 835–845. https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=967613

Marneuli FM. (2026, July 31). “Marneuli Bələdiyyə Məclisi 3 məsələni müzakirə etdi.” https://www.marneulifm.ge/az/xeberler/cemiyyet/article/110767-2026-07-31-11-04-41

Marneuli FM. (2017a, November 20). “Amiran Qiorqadze yeni Bələdiyyə Məclisinin sədri seçildi.” https://old.marneulifm.ge/?lang=az&p=20768

Marneuli FM. (2017b, November 20). “Güman ki, Amiran Qiorqadzeyə bir səsi müxalifət verib.” https://old.marneulifm.ge/?lang=az&p=20783

Marneuli FM. (2024, November 20). “Marneuli Bələdiyyə Məclisinə hələ 2025-ci ilin büdcə layihəsi ilə bağlı irad və təklif təqdim olunmayıb.” https://marneulifm.ge/az/marneuli/article/89307-2025-ci-ilin-budcesine-irad-teklif

1TV. (2026, October 1). “Tbilisinin Meriyası ‘Tbilisoba 2026’ tədbirlər proqramını paylaşır.” https://1tv.ge/lang/az/news/tbilisinin-meriyasi-tbilisoba-2026-tedbirler-programini-paylasir/

Marneuli FM. (2021, November 30). “Etnik münaqişələrin həlli üçün ‘Acaruli’ rəqsi.” https://www.marneulifm.ge/az/xeberler/article/51914-tnik-munaqiselerin-helli-ucun-acaruli-reqsi

Marneuli FM. (2021, October 27). “Xaçapuri yeməyə gedirəm” – “Gürcü Arzusu”-nun aksiyasına Marneulililər də qoşulub. Marneuli FM archive page: https://www.marneulifm.ge/az/xeberler?start=33750&tags=2124-

Garibova, J., & Aliyeva, S. (2024). A Grammar of Contemporary Azerbaijani. Baku: “İnci Group of Companies” JSC Publishing House.